

šega društva itd. Zlasti je omenjal slavljenje društvene dvajsetletnice.

Blagajnikovo poročilo je bilo še dokaj ugodno. Le žal, da je še več takih, ki so še letnino dolžni. Stiri krocnice na leto pač lahko vsaka učiteljica in vsak učitelj utrpí za svojo stanovsko organizacijo.

Bračunska pregledovalca tov. Burdian in gđ. Vole sta našla račune v redu.

Tajniku in blagajniku se je na to izrekla soglasna zahvala za trud in marljivost.

Volitev novega odbora je imela sledeči izid: predsednik: Kele Ivan, nadučitelj: v Novi Štiti; njegov namestnik: Terčak Josip, nadučitelj v Ksaveriju; tajnik: Šijánc Ign., učitelj v Gor. gradu; blagajnik: Wudler P., nadučitelj na Ljubnem; odborniki: gđ. Vole Kristina, učiteljica v Šmartnem in Burdian Ivan, nadučitelj istotam.

Izjava. Dne 6. avgusta 1908 se je na povabilo deželnoosodnega svetnika g. K. Grebenca vršilo osnovno zborovanje „Društva za otroško varstvo in mladinsko oskrb za okraj Gornji grad“ v škofovi graščini v Gornjem gradu. Tega zborovanja se je udeležilo približno 60 oseb, med temi 4 duhovniki, nad 20 učiteljev in učiteljic, župani, občinski svetovalci in odborniki, notar, zastopniki denarnih zavodov itd.

Ker je predsednik „Učiteljskega društva za gornjegrajski okraj“, Ivan Kele, s pismom z dne 25. julija t. l. naznanil gosp. svetniku K. Grebencu, da je imenovano učiteljsko društvo prelozilo svoje že poprej določeno in razglašeno zborovanje iz Bočne v Gornji grad, je vedel gosp. svetnik K. Grebenec, da se zborovanja „Društva za otroško varstvo in mladinsko oskrb za okraj Gornji grad“, udeležijo učiteljsko gornjegrajskega okraja polnoštevilno, kar se je tudi zgodilo. Navzlic temu je gosp. svetnik K. Grebenec izmed navzočih 4 duhovnikov predlagal v osnovno predsedstvo 3 duhovnike — recí: tri duhovnike — in enega uradnika. Zaradi tega postopanja gosp. svetnika je bilo navzoče učiteljsko prezirano, ogorčeno in je zapustilo zborovalno sobo.

„Učiteljsko društvo za gornjegrajski okraj“ je na to isti dan po omenjenem zborovanju soglasno sklenilo, da hoče navzlic izvršenemu preziranjú od strani g. svetnika sodelovati pri gori omenjenem društvu.

Sklicatelj zborovanja „Društva za otroško varstvo in mladinsko oskrb“, gospod svetnik K. Grebenec, bi moral uvideti, da s svojim predlogom za predsedstvo ni prave pogodil. Nasprotno je omenjeni g. svetnik navidezno opravičujoč svoje postopanje, večkrat napadel učiteljsko gornjegrajskega okraja v „Slovenec“ in „Slov. Gospodaru“ kot „liberalno učiteljsko“, da ga takorekó ni videl, ker je sedelo v zadnjih vrstah. Učiteljsko ni vsiljivo in je zato res ostalo v ozadju, a z ozirom na prejšnje pismeno obvestilo društvenega predsednika bi bil vendar moral g. svetnik računati, da bo in je učiteljsko navzoče.

Le v slučaju, da g. svetniku ni nič ležeče na sodelovanju učiteljskega, ki zaradi svoje službe najbolj pozna razmere osirotelih učencev, je razumeti njegovo učiteljsko prezirajoče postopanje, ki se je še očitno pokazalo dne 26. oktobra t. l., ko je bilo sklicano novo zborovanje že omenjenega društva, in sicer v ponedeljek, kateri dan je bilo učiteljsko zaradi šolskega pouka nemogoče, se udeležiti zborovanja.

Sicer pa nobeno šolsko vodstvo ni dobilo vabila, dočim so č. gg. duhovniki prišli v mnogobrojnem številu.

Učiteljsko društvo za okraj Gornji grad — zbrano na svojem glavnem zborovanju dne 15. novembra 1908 na Rečici, ogorčeno obžaluje, in sicer soglasno za učiteljsko poniževalno postopanje g. svetnika K. Grebenca pri snovanju „Društva za otroško varstvo in mladinsko oskrb za okraj Gornji grad“ in njegovo časnikarsko zadiranje v učiteljsko.

Zaraditvega se izreče učiteljsko, da tako dolgo, dokler vodi sedanjí predsednik g. svetnik K. Grebenec večkrat imenovano sicer toli važno društvo, zaradi krutega in neopravičenega žaljenja učiteljskega, ne more sodelovati, kar bi sicer z veseljem storilo.

Po razgovoru o marsikateri lokalni zadevi zaključí predsednik občni zbor.

Po zborovanju se je učiteljsko v gostoljubni hiši Čuježevi prav dobro zabavalo. Čast kuharici in gospodarju!

Ormoško okrajno učiteljsko društvo je imelo 5. m. v ormoški okoliški šoli izredni občni zbor, ki je bil jako dobro obiskan. Kot gost je bila navzoča gospodična Franciška Mešek, učiteljica na Runcu. Nanovo je pristopila gospodična Karolina Großmann, učiteljica pri Svetinjah.

Društveni predsednik tovariš Josip Rajš p se je takoj v začetku zborovanja v vznesenih besedah spominjal 60letnice vladanja našega presvetlega cesarja ter se je na koncu njegovih besed zapela cesarska pesem; predsednik pa se je pooblastil, da odpošlje na dan 2. decembra čestitko na najvišje mesto. Zatem naredí predsednik kratek pregled o šolsko-politiškem gibanju v času od zadnjega zborovanja, se spominja prerano umrlega dr. Ivana Dečka, središkega rojaka, ki je bil eden najdelavnejših in najzaslužnejših rodoljubov.

Razprava referenta za šolske zamude o okr. šol. svetu, tovariša Rajšpa „Kako ima učiteljsko in krajni šolski svet obravnavati za-

mude po novih izvršitvenih predpisih“, je bila temeljita ter debata živahna. Poročilo o XX. skupščini „Zaveze“ je na željo navzočih, s katero se je tudi poročevalec tovariš Pintarič strinjati, odpadla z ozirom na pomanjkanje časa in ker je o tem „Učit. Tovariš“ itak jako natančno poročal.

Na dnevnem redu je bil dalje končni sklep zaradi kazni, ki jih imajo plačati društveniki, ki se zborovanja ne udeležijo. Zaradi te preporne točke je bil sklican ta izredni občni zbor. Po precej burni debati se sklene, da kazni odpadejo.

Med mnogimi dopisi je omeniti osobito onadva socialnega odseka „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“, ki vabi k pristopu k „Narodni založbi“ in k „Zvezi narodnih društev“, kar se oboje sklene storiti. Iz različnih obširnih važnih, dopisov „Zveze slov. štaj. učiteljev in učiteljic“, kakor oni zaradi sklepov in peticij za regulacijo plač v različnih šolskih korporacijah, v zadevi prihodnjega učit. koncerta slov. štaj. učiteljskega itd. se vidi, da je naša „Zveza“ jako delavna.

Za prihodnji redni občni zbor se naprosi predsednik socialnega odseka „Zaveze“, tov. Anton Pesek, da predava o „Našem delu“.

Istra.

„Slovensko učiteljsko društvo za Istro“ ter „Tržaške učiteljsko društvo“ prireditelji prihodnjú nedeljo dne 20. t. m. ob 11. uri predpoldne v Dekaniji svoj prvi sestanek, h kateremu so povabljeni vsi bodoči kolegi koprski učiteljski IV. tečaja.

Dnevni red: I. Nagovor predsednika. II. Tovariš Grmek referira: „Učiteljsko in slovenska društva“. III. Slučajnosti.

Tovarišice in tovariši! udeležite se v čim večjem številu, od bližnjih kolegij in kolegov pa smemo pričakovati, da ne bodo nihče manjkali!

Srednješolski vestnik.

„Društvo slovenskih profesorjev“ ima svojo glavno skupščino v nedeljo, dne 27. decembra t. l., ob 10 uri dopoldne (nadaljevanje eventualno ob 3. uri popoldne) v mali dvorani ljubljanskega „Narodnega doma“. Dnevni red: 1. Ogovor predsednikov. 2. Poročilo tajnikovo. 3. Poročilo blagajnikovo. 4. Poročilo preglednikov. 5. Volitev 8 odbornikov. 6. Slučajnosti, oziroma posebni predlogi društvenikov. NB. V smislu pravil (§ 11, 4) mora biti vsak predlog, ki bi naj prišel na dnevni red, priobčen odboru vsaj teden dni pred glavno skupščino.

Novomeška gimnazija. Pisali smo že o tem srednješkem zavodu. Poslopje je vse prej kot prikladno za šolo. Človek bi kvečjemu mislil, da se ta starina rabi za skladišče, ne pa za šolo. V umazane in temne luknje, ne pa v sobe, morajo zahajati ubogi dijaki. Vsak, ki ima količkaj smisla za higieno, se mora zgrazati nad tem, da imamo v dvajsetem stoletju, v „prosvetljeni“, „modernej“ Avstriji še vedno tako starinska, nehygienična šolska poslopja. Toda kaj se hoče! Naša preljuba, zlasti nam Slovincem vedno naklonjena vlada ima denar za nemške nacionalne namene, ustanavlja nemške šole, kjer jih ni treba, prevzema šulferajnske pomembnevalnice v svojo oskrb, dovolj denarj ima, kadar je treba podpirati vsenemške prireditve. Le kadar je treba izdati kak krajcar v slovenske kulturne namene, tedaj pri vladi ne slišijo ničesar, ako pa slišijo, vprašajo prej Nemce dovoljenja in ker ti seveda ne dovolijo, ostane vse pri starem. Tako je tudi z novomeško gimnazijo. Vse prošnje ne pomagajo nič in če vlada že tudi kaj obljubi, pozabi takoj na vse. — Smo pač Slovenci! Toliko o poslopju. Temu pa popolnoma odgovarjajo razmere na gimnaziji. Ker je že poslopje srednješkega luknja, razmere seveda tudi ne morejo biti boljše. Gospodar na tej gimnaziji ni vavnatelj, kakor bi človek mislil, temveč vsemogočni paša Mariuko. Znan je že od nekdaj kot hud fanatik toda v zadnjem času je začel naravnost besneti. Na gimnaziji vlada navadna inkvizicija. —

Iz profesorske službe. Profesorja šolski svetnih dr. Janko Bezjak in Alojzij Virbnik, oba na II. državni gimnaziji v Ljubljani, bosta s 1. januarjem 1909 pomaknjena VII. čin. razred.

Celjski nemški gimnazijel postajajo, kakor se nam poroča, od dne do dne bolj predrzni. Kar javno pri belem dnevu demonstrirajo s svojim vsenemštvom — in to v pričo svojih profesorjev — ter na ulicah celo napadajo slovenska naša dekleta. Vse počenjanje teh fantalinov pa propaga znan celjski listič „Deutsche Wacht“, a o vsem tem noče nič vedeti direktor — Proft... Potem naj pa kdo reče, da to ni krasno vzgojevanje. Smo pač v Avstriji.

Književnost in umetnost.

Andrej Hofer, tirolski junak. Ljudska igra v petih dejanjih z opisom tirolskih bojev leta 1809. Poslovenil Franc Rihar, Cena 80 h, 10 izvodov 5 K.

Zbirka prostih spisnih nalog učencev krškega in litjskega okraja. Uredil Ivan Magerl, strokovni učitelj na meščanski šoli v Krškem. Izdalo in založilo „Peda-

goško društvo v Krškem“. Cena 1 K. 1909. Natisnila „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani. — Ta zbirka ima namen, da pridobi za racionalno postopanje v spisnem pouku še one učitelje, ki so doslej vztrajali pri stari metodi. Zbirka je vrlo zanimiva in se brez dvoma naglo razširi med učiteljskim, že zato, ker je edina svoje vrste.

A. Medved: Poezije, II. del. — Ime in veljava A. Medvedova sta toliko, da je odveč posebno priporočati proizvode njegovega neizčrpnega pesniškega duha. Kakor je prva zbirka njegovih pesmi zavidala sodobnike po globokomiselnosti in markantnosti oblike, ki daje A. Medvedu med slovenskimi poeti čisto posebno mesto, tako bo drugi del njegovih „Poezij“ gotovo še bolj poglubil in povzdignil vrednost in velikost njegovo. — Založništvo je poskrbelo, da je zunanja oprema vredna notranje lepote dela. Cena broširani knjigi K 4.—, vezani knjigi K 5/40.

Politiški pregled.

*** Državni proračun za l. 1909.** Vođa finančnega ministrstva baron Jorkasch-Koch je obširno utemeljeval predloženi proračun za l. 1909. Proračun izkazuje 2.303.596.103 kron izdatkov in 2.303.657.294 K dohodkov, potemtakem prebitka 61.191 K. Minister je pa tudi povedal, da se bo ta prebitek še znatno skróčil. Ako primerjamo letošnji proračun z lanskim, vidimo, da so izdatki narasli za 154,7 milijonov, dohodki pa za 154,6 milijonov K. Minister baron Jorkasch-Koch je podal najprej kratek pregled o splošnem gospodarskem položaju in o vplivu tega položaja na Avstrijo. Kmetijstvo je kljub temu, da ni bila žetev povsod ugodna, vendar napredovala. Industrija je deloma nazadovala, posebno izdelovanje platna, sukna in usnja. Vse to vpliva na denarni trg, v drugi vrsti pa tudi na državni proračun. Govoreč o proračunu samem, je povedal minister, da bi bili višji izdatki le 140 milijonov kron, ako se odšteje izdatek 14,2 milijona za poddržavljenje Severne železnice. Za podpore rodovinom rezervistov, za izboljšanje plač pri deželni brambi in orožništvu ter za izboljšanje hrane vojakom so v proračunu 3 milijoni. Za izboljšanje plač duhovnikom (kongrua) so istotako določeni 3 milijoni. Jako so se zvišali izdatki naučnega ministrstva. V letu 1909 se namreč namerava ustanoviti 18 novih srednjih šol. Tudi ministrstvo za javna dela zahteva izredno povišane izdatke, med temi 4 milijone za obrtno šolstvo. Finančno ministrstvo izkazuje 40 milijonov več izdatkov, od teh je 23 milijonov določenih za izboljšanje plač nižjim uradnikom in slugam. — Najhujše breme je seveda državni dolg, ki presega že 10 milijard, tako da treba za same obresti 348 milijonov, za amortizacijo pa je treba še nadaljnjih 57 milijonov. — Ministrstvo utemeljevanje je bilo sprejeto z odobravanjem.

*** Avstroogrsko-turška pogajanja.** List „Šuraj Umet“ poroča, da je avstroogrski poslanik markiz Pallavicini imel z velikim vezirjem pogovor o sredstvih in potih, kako bi zaradi Bosne in Hercegovine prišlo do začasnega sporazuma. Poslanik je izjavil, da se Avstro-Ogrska sporazumno s Turčijo želi udeležiti konference in tu konstatirati fait accompli. Porta bi pa morala najti sredstev, da se ustavi bojkot, kolikor je to v nje moči. Sicer ni možno pričakovati takega uspeha. — Veliki vezir je odgovoril, da ni bojkot z vladnimi posli v nikaki zvezi. Ako bi taka zveza obstajala, bi se že dalo kaj storiti. Vlada pa ne more vplivati na ljudsko voljo. „Šuraj Umet“ meni, da mora Avstro-Ogrska, ako hoče, da pride do sporazuma, pustiti ob strani bojkotno vprašanje in predvsem ustvariti podlago za sporazum. Dobra volja, ki bi se pojavila na pogajanjih, bi gotovo tudi vplivala na pogajanja.

*** Zahteve Črne gore.** „Times“ je objavila kratek izvleček iz note in spomence, ki jo je Črna gora doposlala velevlavstam. Črna gora zahteva v spomenici, da ji Avstrija odstopi Spuž, in pravi, da bi bila to najvažnejša, ampak ne edina kompenzacija Črne gore. Zdi se, da se hoče Avstro-Ogrska odpovedati členu 29. berlinske pogodbe; v tem slučaju izgubi Spuž za Avstro-Ogrsko vsako veljavo, dočim bi razveljavljenje člena 29. brez odstopa Spuža ne prineslo Črni gori nikake koristi.

*** Dve trikolori na Dantejevem spomeniku.** Na Dantejevem spomeniku v Trentu so našli dve trikolori. Prva večja v italijanskih barvah je imela napis: „Živeli mučeniki iz Belfiore!“, druga manjša v slovanskih narodnih barvah pa napis: „Živio Praha!“ Policija je dala zastavi sneti in jih je odnesla na policijski komisariat.

*** Mestni svet rimski** je soglasno sklenil dati dvema ulicama ime — Trenta in Trsta.

*** Zaplemba orožja v Bosni.** Kakor poroča „Pesti Harlap“, je bosanska vlada izdala ukaz, da mora prebivalstvo brez odloga izročiti oblastvenim organom sploh vse orožje, ki ga ima, in sicer pod pretjno strogih kazni.

*** „Mirna Bosna“** Vojno ministrstvo je dobilo iz Sarajeva obvestila, da so vse vesti o srbskih vstajih neresnične. V notranjosti, kakor tudi na mejah je popolnoma mirno. Resnica je, da so blizu meje srbske čete, toda ukaz imajo od svoje vlade, da morajo mirno čakati in ne smejo prekoračiti meje.

*** Ustava za Bosno in Hercegovino.** V krogih višjega uradništva govore, da je v upravi obeh anektiranih dežel v najkrajšem času pričakovati velike izpremembe. V skupnem finančnem ministristvu na Dunaju že izdeluje posebna komisija načrt za ustavo v Bosni. Zaraditvega se je tudi v obeh parlamentih zavlekla razprava o aneksiji.

*** Srbija.** Ker potrebuje vlada denar za oboroževanje, so se vse projektovane zgradbe železnice sistirale. Znesek 16 milijonov frankov, ki so bili namenjeni za železnice, se je že porabil zv vojne namene. Nadalje se je vzelo 10 milijonov pri otomanski banki in 5 milijonov pri berlinski trgovski družbi. Iz državne blagajnice se je vzelo nad 1 1/2 milijona. V Solun je prispela velika pošiljatev srbskega vojnega materiala za Srbijo. Tretji transport pride dne 20. t. m. — V moskovskih trgovskih krogih govore, da je srbska vlada naročila pri ruskih tvornicah velike množine orožja. Precejšnje odposiljatev orožja so že odšle v Srbijo. — „Pravda“ je zvedela, da so bili vsi častniki, nahajajoči se v inozemstvu, pozvani, naj se vrnejo v Srbijo, da vstopijo v svoje četne zbornice. — „Voss. Zeitung“ poroča, da je Srbija naročila v Nemčiji 100.000 šotorov, ki morajo meseca februarja in marca biti izročeni v Belemgradu. „Voss. Zeitung“ tolmači to vest nastopno: Težko je umeti, kaj hoče Srbija s temi 100.000 šotori. Srbska vojska vstevši prvo in drugo rezervno, šteje skupno 350.000 mož, število, ki ga utegnejo pomnožiti ruski dobrovoljci. Ako je morda tudi neko število določeno za Črno goro, se vendar zdi čudno, da je Srbija naročila toliko šotorov. Končno vpraša „Voss. Zeitung“, kje jemlje Srbija denar za tako ogromno naročilo.

*** Francoske vojaške vaje 1909.** „La France Militaire“ poroča, da je francoski generalni štab določil, da se bodo jesenske vaje l. 1909 na jugo-vzhodu države. Središče bo Aix, torej ob italijanski meji.

*** Zopet reduciranje civilne liste na Portugalskem.** Finančni odsek portugalske zbornice je sklenil, da se s 1. aprilom 1909 zniža kraljeva civilna lista za 20%. Apanaža za kraljic-mater se je popolnoma črtala.

Vestnik.

Čenjenim naročnikom! Leto se nagiblje h koncu, zato vljudo opozarjamo vse cenjene naročnike, ki še niso poravnali naročnine, naj torej store svojo dolžnost. Tudi mi moramo spraviti v red svoja računa, če pa ne dobimo plačane naročnine, jih ne moremo. Torej prosimo!

Za slovensko vseučilišče v Ljubljani so se zadnji čas vršili shodi na Dunaju, v Pragi, v Trstu, v Ljubljani in v Celju. — Od vseh strani slovenske domovino zveni enoten glas: Slovensko vseučilišče v Ljubljani!

Slovensko vseučilišče zopet odstavljeno! Dne 9. t. m. je ministrski predsednik Bienerth izjavil v državnem zboru, da predloži januarja parlamentu predlogo za ustanovitve laške pravne fakultete. Ni pa prav nič povedal, kdaj misli vlada slovensko vseučilišče spraviti na dnevni red ter tudi ni reagiral na tozadevni medklje poslanca Hribarja. Pričakovati torej še dolgo nimamo ničesar, da bi vlada kaj ukuenila za ustanovitev slovenske univerze, ker se ravno nihče ne poteguje za nas. Italijani dobe pa vseučilišče, ker je to zahteval italijanski zunanji minister Tittoni, ki je izkoristil neugodno stališče avstrijske zunanje politike. Ker zahteva ta minister, da se ustanovi italijansko vseučilišče v Trstu, bo najbrž tudi to dosegel, naj se potem naši poslanci in ves parlament postavijo na glavo. Dozdaj je navadno Nemčija komandirala našo vlado, zdaj bo pa še Italija, in skoro se bomo vprašali čigavi podaniki smo!

Tov. L. Jelenc je izstopil iz izvrševalnega odbora narodno-napredne stranke.

„Slovenski Narod“ trdi venomer, da sem prostovoljno odstopil od kandidature v splošni kuriji. Izjavljam, da to ni res. Od kandidature me je odrinil neopravičeno sklicani drugi shod ljubljanskih zaupnikov in izvrševalni odbor narodno-napredne stranke, ki je vzdrževal in vpošteval samo ta sklep, zavrgel pa sklep prvega shoda.

Toliko v pojasnilo.

L. Jelenc.

„Slovenski Narod“ zmerja od zadnje volitve sem na vse strani, le one pusti v miru, ki so provzročili razpor in razdor v stranki. Prvi je kršil in rušil disciplino v stranki g. Jos. Turk. Vedel je, da je izvrševalni odbor narodno-napredne stranke, zbor zaupnikov iz vse Kranjske in prvi shod ljubljanskih zaupnikov postavil za kandidata tov. L. Jelenc. Navzlic temu je vzdrževal svojo kandidacijo in se ni vdal strankinim sklepom. Drugi, ki je kršil disciplino, je bil g. dr. Ivan Tavčar. Namenoma je menda izostal od važne seje izvrševalnega odbora da je mogel potem pri prvem shodu ljubljanskih zaupnikov z vso vehemenco nastopiti zoper Jelenčovo kandidacijo v mestni skupini. Razpor je pa dovedel